Täysistunto

Tiistai 17.10.2017 klo 14.00—17.34

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 139/2017 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu

15.47 **Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (esittelypuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia, varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia, sotilasavustuslakia sekä yleisestä asumistuesta annettua lakia. Lait on tarkoitettu tulemaan pääosin voimaan 1. päivänä tammikuuta 2018.

Hallituksen esitys toteuttaa osaltaan hallitusohjelman puolivälitarkistuksen mukaista välittämisen teemaa. Lasta huoltavien opiskelijoiden toimeentulon parantamiseksi ehdotetaan opintorahaan 75 euron huoltajakorotusta opintorahaa saavalle alaikäisen lapsen huoltajalle. Korotus olisi huoltajakohtainen, jolloin sen voisivat saada molemmat opintorahaa saavat lasta huoltavat vanhemmat tai muut huoltajat. Lapsen huoltajalla tarkoitettaisiin lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain mukaisia huoltajia.

Koska huoltajakorotuksen tarkoituksena olisi lasta huoltavien toimeentulon parantaminen, sitä ei otettaisi tulona huomioon asumistuessa, sotilasavustuksessa eikä määrättäessä varhaiskasvatuksen maksuja tai kotihoidon tai yksityisen hoidon tuen hoitolisää. Lasta huoltavan opiskelijan opintoraha nousisi huoltajakorotuksen myötä 30 prosenttia ja olisi 325 euroa 28 senttiä kuukaudessa. Korotuksella kompensoitaisiin elokuun alussa voimaan tullutta korkea-asteen opintorahan leikkausta sekä perheellisten opiskelijoiden asumistuen tarveharkinnan kiristymistä.

Huoltajakorotuksen saisi arviolta 19 000 opintorahan saajaa, ja se lisäisi opintotukimenoja vuositasolla arviolta 10 miljoonaa euroa.

Esityksessä ehdotetaan myös ajankohtaisten koulutustarpeiden muutosten sekä oppilaitoskohtaisten erityispiirteiden huomioon ottamista päätoimisen opiskelun opintotukiajan pidennyksen ja lukuvuoden tukikuukausien ehdoissa. Lisäksi korkeakoulututkintoa varten myönnettävän opintotuen enimmäisajan pidentämisen ehtoja ehdotetaan yksinkertaistettaviksi. Tukiajan pidentämisen edellytyksenä olisi, että opiskelija osoittaa opintojensa viivästymisen aiheutuneen opintojen edistymiseen merkittävästi vaikuttaneesta sairaudesta

tai muusta erityisen painavasta syystä. Tukiajan pidennyksen saisi enintään 9 kuukaudelle, mutta vaadittavien opintojen kestoa ei rajoitettaisi yhteen lukuvuoteen. Ehdotettu muutos edistäisi täten opintojen loppuun saattamista opintotuella niiden pitkittymisestä huolimatta. — Kiitos.

15.50 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Huoltajakorotuksen saaminen opintotukeen on ollut niin suomalaisen opiskelijaliikkeen kuin vasemmistoliiton tavoitteena pitkään. Suomi on tähän asti ollut ainoa Pohjoismaa, missä huoltajan asemassa olevia opiskelijoita ei ole huomioitu opintotukijärjestelmässä mitenkään. Suomessa on, kuten ministeri totesi, 19 000 opiskelijaa, joilla on lapsia, ja tähän asti he ovat käytännössä joutuneet tulemaan toimeen opintotuella, asumistuella ja lapsilisillä. Huoltajakorotus on siksi ehdottoman tervetullut rakenteellinen muutos opintotukijärjestelmään.

Surullista sen sijaan on, että opintotuen huoltajakorotuksesta huolimatta opiskelevien lapsiperheiden toimeentulo ei välttämättä tule olemaan parempi kuin se oli tämän hallituksen aloittaessa työtään 2015. Perheellisiin opiskelijoihin kohdistuu ensinnäkin muiden opiskelijoiden tavoin hallituksen tekemä jättimäinen leikkaus opintorahaan. Opintojen alkamisajankohdasta riippuen tämä leikkaa siis myös perheellisten opiskelijoiden opintorahaa noin 53—86 euroa kuukaudessa. Lapsiperheiden asema heikkeni myös siinä yhteydessä kun muut opiskelijat siirrettiin yleisen asumistuen piiriin. Tämä johtuu siitä, että asumistuen laskentakaavaa perheellisten opiskelijoiden osalta muutettiin. Opiskelijaperheet, joissa on lapsia, olivat nimittäin yleisen asumistuen piirissä jo aikaisemmin. Perheellisten opiskelijoiden kohdalla tämä tarkoitti sitä, että asumistuen määrä laski keskimäärin 27 euroa kuussa.

Hallituksen nyt esittämä 75 euron huoltajakorotus ei siis ainakaan keskimäärin ole riittävä paikkaamaan tehtyjä leikkauksia perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon. Huoltajakorotuksesta huolimatta hallituksen leikkausten seurauksena huoltajan asemassa olevien opiskelijoiden toimeentulo on siis heikentynyt 8—38 euroa kuukaudessa, mikä on paljon rahaa pienituloiselle opiskelijalle. Joten hallitus ei saa sulkaa hattuunsa tästä huoltajakorotuksesta, vaikka se tervetullut rakenteellinen muutos onkin. Edelleen on mahdotonta käsittää, miten hallituspuolueiden edustajat voivat seistä tällaisen talouspolitiikan takana. Miksi hallituspuolueiden edustajilla ei ollut selkärankaa ilmoittaa jo ennen eduskuntavaaleja, että tulette kohdistamaan leikkaukset kaikista pienituloisimpien suomalaisten toimeentuloon? Opintotuesta leikattiin yhteensä 112 miljoonaa, ja tämä lisärahoitus, mikä nyt osoitetaan huoltajakorotuksen kautta, on 10 miljoonaa.

Lapsiperheköyhyys on vakava ongelma Suomessa, ja opiskelijaperheissä talousahdinko tulee siis tästä huolimatta jatkumaan. Hallituksen päätökset ovat myös johtaneet siihen, että nuoret velkaantuvat ennätystahtia. Äskettäin julkaistujen tietojen mukaan opiskelijoilla on nyt enemmän opintolainaa kuin yhdelläkään aiemmalla opiskelijapolvella. Tämän lisäksi opiskelijoiden velkaantumistahti on tällä hetkellä ennätyksellisen kovaa. Hallitus on perustellut opiskelijoiden toimeentuloon tehtäviä leikkauksia sillä, että tuleville sukupolville ei saa jättää velkaa. Samalla hallitus kuitenkin omilla toimillaan aiheuttaa sen, että nuoret ovat ennätyksellisen velkaantuneita jo ennen kuin aloittavat työuransa.

Opintotuen lainapainotteisuuden kasvattaminen uhkaa koulutuksellista tasa-arvoa. Jos korkeakoulututkinnon hankkiminen edellyttää kymmenientuhansien eurojen lainan ottamista, kynnys hakeutua opiskelemaan kasvaa, ja tämä kynnys uhkaa kasvaa erityisesti pienituloisista perheistä tulevien nuorten kohdalla. Olemme jo tällä hetkellä Suomessa tilan-

teessa, jossa korkeakoulutus periytyy. Tähän kehitykseen olisi puututtava ja parannettava koulutuksellista tasa-arvoa, mutta tämän hallituksen politiikka on valitettavasti koko ajan vienyt väärään suuntaan.

15.55 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Andersson opiskelijoista puhuessaan käytti ilmaisua, että he ovat kaikkein pienituloisimpia Suomessa. Sananmukaisesti tämä voi pitää paikkansa, mutta on kuitenkin muistettava, että kun opiskelijat opiskelevat, he panostavat ennen kaikkea itseensä, vaikka toki yhteiskuntakin siitä hyötyy. Kun opiskelijat opiskelevat, heidän työllistymisennusteensa paranee huomattavasti, niin kuin tiedetään, kun katsotaan eri opintotason omaavien ihmisten työttömyystilannetta. Samoin kun opiskelijat opiskelevat, heidän tulonsaamismahdollisuutensa paranevat huomattavasti, he päätyvät paremmin palkattuihin töihin. Näin ollen on minun mielestäni vähän kornia rinnastaa opiskelijoita tämän maan kaikista pienituloisimpiin, jotka aidosti ovat suurissa ongelmissa.

15.56 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nuoret aikuiset kuuluvat Suomen pienituloisimpiin väestöryhmiin, ja on arvioitu, että tämä johtuu nimenomaan siitä, että opintotuki on tasoltaan ollut niin heikko, niin kuin se edelleen on näiden opiskelevien nuorten kohdalla, [Ben Zyskowicz: Lähes maailman paras!] joten kyllä tällä hallituksen talouspolitiikalla on ollut nimenomaan juuri se vaikutus, mistä minä omassa puheenvuorossani puhuin, eli nämä leikkaukset, mitkä nyt on kohdistettu ennen kaikkea opintorahaan, ovat välillisesti kohdentuneet juuri siihen ikäluokkaan, joka jo tällä hetkellä kuuluu Suomen pienituloisimpiin väestöryhmiin.

Tämä on siis suoraa seurausta hallituksen eriarvoistavasta politiikasta, minkä lisäksi tässä on kaksi periaatteellisesti tärkeää kysymystä. Ensimmäinen on se, onko opiskelijoillakin oikeus valtion takaamaan toimeentuloon vai joutuvatko he ainoana väestöryhmänä ottamaan sen velkana. [Ben Zyskowicz: Sekin on valtion takaama!] Toiseksi on tämä koulutuksellinen tasa-arvo, johon edustaja Zyskowicz ei omassa puheenvuorossaan viitannut lainkaan. Totta kai opintolainapainotteisuuden kasvattamisella on [Puhemies koputtaa] vaikutusta myöskin koulutukselliseen tasa-arvoon Suomessa.

15.57 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiczin puheenvuoro paljasti hallituksen arvomaailman sen leikkauksissa, jotka kohdistuvat opiskelijan toimeentuloon. Hallitus pakottaa opiskelijoita elämään käytännössä lainarahalla ja perustelee sitä sillä, että koulutus olisi investointi tulevaisuuteen, niin kuin edustaja Zyskowicz tässä äsken sanoi. Valitettavasti tämä johtaa yhä pahempaan luokkayhteiskuntakehitykseen ja koulutuksen periytyvyyteen. Se on sellainen yhteiskunta, jota me vihreät ja moni muukaan edustaja täällä salissa emme kannata, koska jos me mietimme esimerkiksi korkeakoulutettuja ammatteja Suomessa, niin siellä on tärkeitä kansakunnan tulevaisuutta aivan keskeisesti rakentavia ammatteja, niin kuin vaikka lastentarhanopettaja, kirjastonhoitaja, monia muita keskeisiä julkisen sektorin pienipalkkaisia ja usein naisvaltaisia aloja, joilla nämä korkeakoulutuksen saaneet henkilöt työskentelevät koko työuransa noin 2 500 euron kuukausipalkalla. [Li Andersson: Näin on!] Siinä ei, edustaja Zyskowicz, hurskastelu auta. Jos nämä ihmiset pakotetaan opintolainalla elämään, yhä harvempi hakeutuu lastentarhanopettajaksi — ja kasvatustyö on arvokkainta, mitä tässä maassa pitäisi tehdä, ja siihen pitäisi kannustaa.

15.58 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Puheenvuoroni kertoi lähinnä omasta arvomaailmastani. Uskon, että hallituksen piirissä monet ovat eri mieltä. Mitä sitten tulee näihin vastaväitteisiin, niillä varmasti saatte opiskelijoilta kannatusta ja hurraa-huutoja ja poliittisia irtopisteitä, mutta tosiasia on kuitenkin se, että kun ihmiset opiskelevat, he panostavat itseensä ja tulevaisuuteensa eikä ole lainkaan kohtuutonta, että he rahoittavat osan opinnoistaan tai opintoaikaisesta toimeentulostaan lainalla, jonka valtio takaa, edustaja Andersson. Meillä on Suomessa suunnilleen maailman antoisin opintotukijärjestelmä, Tanska taitaa olla parempi. Meillä on täysin ilmainen opiskelu. Tohtoriksi saakka pääsee, jos vain jaksaa ja on siihen edellytyksiä, ja kaiken tämän jälkeen, kun meillä on tämmöinen hyvä systeemi, täällä kyllä jaksetaan valittaa ja marmattaa siitä, että opiskelijat ovat köyhiä. Eivät he ole niitä aitoja köyhiä. Niitä ovat pitkäaikaissairaat, [Puhemies koputtaa] pitkäaikaistyöttömät ja vastaavat.

16.00 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä nuoretkin suomalaiset voivat olla köyhiä, vai mihinköhän edustaja Zyskowicz tässä viittaa. Sen lisäksi tämä hallitus on leikannut myöskin niiden pitkäaikaistyöttömien ja sairaiden suomalaisten toimeentulosta, [Ben Zyskowicz: Puhukaa siitä enemmän!] joten teidän leikkauspolitiikkanne ei kyllä kohdistu ainoastaan tähän pienituloiseen ryhmään, vaan niihin kaikkiin muihinkin.

Mutta kyllä se kertoo aika paljon niin edustaja Zyskowiczin kuin hallituksen arvomaailmasta, että selvästikään ette näe minkäänlaista ongelmaa siinä, että te olette tehneet arvovalinnan, jonka seurauksena kohdistatte kaikista suurimman yksittäisen etuuteen kohdistuvan leikkauksen nimenomaan opintorahaan [Ben Zyskowiczin välihuuto] siitä huolimatta, että nuoret aikuiset jo ovat pienituloisia tällä hetkellä, ja siitä huolimatta, että se heikentää koulutuksellista tasa-arvoa Suomen kaltaisessa pienessä maassa, jossa myöskin meidän taloudellisen menestyksemme kannalta on aivan oleellista, että jokaisella suomalaisella, perhetaustasta ja tulotasosta riippumatta, on mahdollisuus kouluttautua mahdollisimman pitkälle.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Ilmeisesti täällä on hieman debatin tarvetta vielä.

16.01 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Zyskowiczin kommentit opiskelijaköyhyydestä tuntuivat hämmentäviltä. Minä suosittelisin, että te perehtyisitte asiaan ja vaikkapa tapaisitte opiskelijoita, jotka elävät köyhyydessä. Heitä kyllä Suomessa riittää varsin paljon.

Lisäksi puhuisin edelleen siitä arvopolitiikasta, joka näyttäytyy ulospäin tällä hetkellä sellaisena, että suomalaista koulutustasoa halutaan kokonaisuutena madaltaa, suomalaisten kouluttautumista halutaan heikentää. Tältä hallituksen politiikka näyttää yleisön silmiin.

Haluan myös muistuttaa teidän oman puolueenne, kokoomuksen, kannanotoista ennen viime eduskuntavaaleja. Teillä oli muutama sana, joita te toistitte toistamasta päästyänne: kokoomus, ei, leikkaa, koulutuksesta. Miten kävi?

16.02 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei kai täällä salissa varmaan kukaan ole siitä eri mieltä, että opiskelu on nimenomaan investointi itseen. [Simon Elo: Hyvin sanottu!] Mutta tässä näyttää olevan nyt vähän erimielisyyttä siitä, että se

ei varmaan paljon lämmitä siinä vaiheessa, kun vuokra pitää maksaa, ruokalasku pitää kuitata ja pitää tulla myös toimeen opiskeluiden aikana. [Ben Zyskowicz: Siihen on opintolaina!] On aivan selvää, että sen takia meillä on järjestelmä, jossa on esimerkiksi tämä lainaelementti: opiskelija pystyy myös sillä täydentämään omaa toimeentuloaan. Mutta ei kai se voi olla meidän tarkoituksemme, että haluamme entisestään heikentää opiskelijoiden tilannetta?

Nyt kun mietitään, että minkälaisia puheenvuoroja käytettiin ennen vaaleja, niin juuri näin oli, että ennen vaaleja kokoomuskin lupasi, että ei leikata koulutuksesta ollenkaan. No, sitten vaalien jälkeen onkin osoittautunut, että suurimman leikkauksen kohdistitte juuri opintotukeen, eli näille opiskelijoille.

16.03 **Simon Elo si** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos mietitään esimerkiksi korkeakoulutukseen liittyviä leikkauksia, niin leikkaus on 3 prosenttia. Ei siihen meidän sivistyksemme kaadu, ja rahoitustaso on senkin jälkeen korkeampi kuin 2010 . Täällä on kysytty, mikä on se arvomaailma — no, arvomaailma on se, että nyt nostetaan huoltajakorotusta. Vasemmistoliitto sanoo kannattavansa sitä, ja sanoitte, että opiskelijaliike kannattaa. Eikö siihen pitäisi olla silloin tyytyväinen? Ja ajatellaan, että tämä koskee 19 000:ta suomalaista, joista yksinhuoltajia on noin 3 000. Siihen kun pistää vielä päälle tämän lapsilisän yksinhuoltajakorotuksen nostamisen, 5 euroa kuukaudessa, niin tämä on sitä arvomaailmaa, mitä hallitus edustaa.

Jos ajatellaan yleisesti opiskelijoiden asemaa, niin varmasti itsekin olin opiskelijana, päätoiminen kun olin, varmaan pienituloinen, ehkä jonkun mielestä köyhäkin, mutta tietyllä tavalla täytyy sanoa, että siihen elämänvaiheeseen kuuluu myös se, että ei tietenkään tulotaso voi olla sellainen kuin varsinaisessa ansiotyössä käyvällä: se on välivaihe, jossa toivo herää siitä, että voi sen opiskelun kautta päästä parempaan. [Puhemies koputtaa] Ja me olemme monet päässeet.

16.04 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa ehkä hämärtyy se asia, että erittäin suuria rakenteellisia uudistuksia on myös saatu tehtyä, joita opiskelijaliike on ajanut vuosikausia, jopa vuosikymmeniä. Edelliset hallitukset eivät ole niitä tehneet, vaikka tilaisuuksia olisi monia ollut. Eikä tämä tarkoita sitä, ettemmekö olisi tehneet hallituksessa erittäin ikäviä ja valitettavia säästöpäätöksiä. Kyllä, niitä on tehty. Mutta minkä takia? Täällä joka ikinen ihminen tietää, kuinka tärkeää on se, että julkinen talous pysyy kunnossa, ja myös se, että tulevien opiskelijoiden ja seuraavien päättäjien on helpompi astua tähänkin saliin asioista aikanaan päättämään.

Esimerkiksi se, että saatiin opiskelijat yleisen asumistuen piiriin, mikä tulee nostamaan ennen kaikkea yksin elävien opiskelijoiden tulotasoa ja on asia, jota opiskelijaliike on ajanut, ja se, että nyt saatiin vihdoin yli 20 vuoden jälkeen huoltajakorotus, ovat rakenteellisia uudistuksia. Ne ovat rakenteellisia uudistuksia, joita ei voi säästämällä viedä pois, vaikka oppositio kuinka [Puhemies koputtaa] sillä täällä pelottelisi.

16.05 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On kyllä hurskastelua hallituspuolueilta nyt kehua rakenteellisia uudistuksia, kun vaikutus on se, että keskimäärin kaikki eri opiskelijaryhmät häviävät merkittävästi kuukausiansioissaan, [Katri Kulmunin välihuuto] jopa myös perheelliset opiskelijat, keskimäärin lähes 30 euron kuukausitappio myös heille, huoltajakorotuksen jälkeenkin. Moni menettää jopa kokonaan asu-

mistuen, ja sitten on yli 86 euron kuukausittainen leikkaus opintorahaan. Eli yksilötasolla nämä kohtalot voivat olla vielä paljon rankempia.

Siis olennaista on, kun me mietimme suomalaisen koulutuksen, tasa-arvon ja hyvinvointivaltion tulevaisuutta, että jokaisen nuoren opinpolku ja osaamispotentiaali on hänen lahjakkuutensa ja intonsa pohjalta mahdollista toteuttaa. Aito mahdollisuuksien tasa-arvo. Ja jos opintorahalla ei pysty elämään korkeakouluopintojen aikana ilman pakkoa ottaa lainaa, se ajaa monia opiskelijoita ongelmiin — myös mielenterveysongelmat ovat opiskelijoilla lisääntyneet — ja se voi johtaa siihen, että heikommista perhetaustoista [Puhemies koputtaa] tulevat nuoret eivät edes hakeudu korkeakoulutukseen, ja sitä me emme halua.

16.06 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hurskastelua kerätä täällä poliittisia irtopisteitä opiskelijoilta, kun samaan aikaan tiedätte, että meillä on suunnilleen maailman anteliain opintotukijärjestelmä ja meillä jokainen voi opiskella vaikka tohtoriksi saakka veronmaksajien kustantaessa itse opiskelut.

Sehän on fakta, että tämä opintorahan leikkaus on suurempi kuin mitä muilta ryhmiltä on leikattu. Ja on oikein, että on leikattu mieluummin opiskelijoilta kuin niiltä aidosti pienituloisilta, köyhiltä, yhteiskunnan vähäosaisimmilta, joita ovat esimerkiksi pitkäaikaistyöttömät, kroonisesti sairaat, lapsuudestaan saakka vammautuneet ja niin edelleen.

Mitä tulee mahdollisuuksien tasa-arvoon, niin se on todella tärkeä asia. Ja se toteutui jo silloin aikanaan, kun luotiin opintotukijärjestelmä. Sen ovat monet tutkimukset osoittaneet, että suurissa ikäluokissa sieltä pienimmästä torpan töllistä tultiin opiskelemaan ja luettiin vaikka tohtoriksi saakka eikä sille ollut estettä.

16.07 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz, kyllä te olette leikanneet tämän yhteiskunnan kaikkein vähäosaisimmilta. Ja kun te sanotte, että on täällä hurskastelua ja kerätään irtopisteitä, niin tutustukaa tilastoihin: kuusi kymmenestä opiskelijasta sanoo, että heillä on todella vaikeuksia kattaa ihan arjen perusmenoja, siis arjen perusmenoja, jotka ovat siis reilusti alle 1 000 euroa kuukaudessa. [Ben Zyskowicz: Ai opintolainalla?] Kuusi kymmenestä opiskelijasta sanoo näin. Ja kun te sanotte, että ketkä ovat oikeita köyhiä ja ketkä eivät, niin se on totta, että te olette todella kovalla kädellä leikanneet työttömiltä. [Ben Zyskowicz: Vähemmän kuin opiskelijoilta!] Heidän pienituloisuusasteensa on Suomessa kaikkein korkein. Ja opiskelijat ovat heti perässä. Opiskelijat ovat se ryhmä, jossa työttömien jälkeen on eniten pienituloisia Suomessa, [Ben Zyskowicz: Totta kai!] ja heihin te olette kohdistaneet kaikkein suurimman leikkauksen, työttömiin ja opiskelijoihin. Joten, edustaja Zyskowicz, kantakaa vastuu, [Puhemies koputtaa] älkää ainoastaan hurskastelko. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt en myönnä.

16.09 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se on totta, että kun yhteiskunta on velkaantumassa ja on talousvaikeuksia, niin silloin yleensä tehdään leikkauksia julkisiin menoihin, se nyt on selvä asia. Mutta kuitenkin, kun katsoo yleisesti kokonaisuutta opiskelijoiden tilanteessa Suomessa, niin kyllähän tilanne on edelleen hyvä. Niin kuin monessa puheenvuorossa olemme kuulleet, jokaisella suomalaisella nuorella on mahdollisuus halutessaan opiskella vaikka kuinka pitkälle.

Sitten nämä pienet leikkaukset, mitkä on tehty, ovat totta kai kipeitä, mutta se on tämän ajan henki ollut, kun Suomi velkaantuu edelleen tällä hetkellä. Tällä hetkellä Suomi velkaantuu edelleen, 3 miljardia on ensi vuodenkin budjetissa velanotto, elikkä sekin on meidän otettava huomioon. Loputtomiin emme voi ottaa velkaa, koska sehän on lainaa meidän lapsiltamme, näiltä nuorilta, jotka parhaillaan opiskelevat.

Älkää kuvitelko, että meillä olisi semmoinen ystävä tuolla jossakin ylimmässä pankkiholvissa, joka jakaisi meille rajattomasti rahaa. Kun jonain päivänä korko lähtee nousemaan, niin me olemme sen jälkeen semmoisessa liemessä, jota ei ole ennen nähty. Tämä on realiteetti, tämäkin pitää huomioida. Tärkeää on, että opiskelijat opiskelevat ja saavat myös kesätöitä, [Puhemies koputtaa] ja siihen on tänä vuonna ja ensikin vuonna parempi mahdollisuus, kun töitä on oikeasti.

16.10 **Outi Mäkelä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä se on kummallista, miten täältä sanotut, kerrotut rakenteelliset uudistukset, joita on todella pitkään odotettu, kuulostavat sieltä puolelta hurskastelulta. Edustaja Kulmuni käytti hyvän puheenvuoron ja toi esiin näitä asioita, muun muassa asumistukiuudistuksen, joka on erittäin tärkeä. Toisaalta sitten tämä huoltajakorotus, mistä puhutaan, on todella iso asia, ja sillä tuetaan juuri niitä lapsiperheitä, jotka ovat tämän tyyppisen tuen tarpeessa ja ansainneet sen. Huoltajakorotuksenhan saisi noin 20 000 lasta huoltavaa, opintotukea saavaa opiskelijaa, ja uudistuksen myötä näillä perheellisillä opiskelijoilla on aito mahdollisuus keskittyä juuri siihen opiskeluun ja vähentää tulonhankkimispaineita ja työnteosta johtuvaa opintojen keskeyttämistä. Se on juuri sitä tukea, joka osuu siihen oikeaan kohteeseen.

16.11 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistan vielä kerran, mikä on se keskeisin ongelma tämän hallituksen politiikassa erityisesti pienituloisten opiskelijoiden, perheellisten opiskelijoiden näkökulmasta. Heidän taloudellinen asemansa on heikompi kuin mitä se oli silloin, kun tämä hallitus aloitti työnsä, johtuen siitä, että 75 euron huoltajakorotus ei kompensoi niitä leikkauksia, mitä te olette tehneet näiden samaisten perheellisten opiskelijoiden toimeentuloon, joilta lähti ensin 86 euroa kuussa opintorahaleikkauksessa ja joiden kohdalla keskimäärin asumistuki heikkeni 27 euroa kuukaudessa, kun asumistuen piiriin siirrettiin kaikki muutkin opiskelijat. Tämä on se ongelma, ja kuulostaa mielestäni siltä, että hallituspuolueiden edustajat eivät oikein tiedä, mikä kokonaistilanne on näiden perheellisten opiskelijoiden kohdalla.

Toistan vielä senkin, että jopa ei-perheellisten opiskelijoiden kohdalla keskimäärin nämä muutokset tarkoittavat sitä, että heidän taloudellinen asemansa on heikompi kuin ennen kuin tämä hallitus aloitti. [Puhemies koputtaa] Tämä hyöty, minkä sai yleisen asumistuen piiriin siirrosta, ei kompensoinut opintorahaleikkausta.

16.12 **Simon Elo si** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En jaksa puhua tässä salissa hurskastelusta. Jos siitä puhuisin, niin olisin lähtenyt pappisuralle, niin kuin isäni toivoi, mutta olen tässä salissa, en hengellisessä tilaisuudessa.

Se, mikä on tärkeä huomata, on sinänsä se, mitä edustaja Lindtman ihan oikein sanoi. En kiistä sitä, etteikö kuusi kymmenestä opiskelijasta kokisi vaikeuksia elintasonsa suhteen ja selviytyä päivittäisistä menoista. En epäile lainkaan. Mutta toisaalta fakta on ollut jo edellisen hallituksen aikana ja varmasti jo sitä edellisenkin aikana, että eihän esimerkiksi pääkaupunkiseudun suurimmissa kaupungeissa, joissa asumiskustannukset ovat varsin kovat,

ole käytännössä opintotuella pärjännyt. Ei silloin, ei nyt, ja se on fakta. Tähän täytyy meidän tietysti ratkaisuja yhdessä miettiä, mikä on se oikea tapa, mutta sillä opintotuella ei tähänkään mennessä ole täysin pystynyt moni pärjäämään. Siksi on joutunut ottamaan opintolainaa, josta täytyy kuitenkin huomioida, että siinä on se valtiontakaus, siinä on edulliset ehdot, se on sinänsä kannattavaa lainaa ottaa. Siinä mielessä ihmettelen, että niin vähän sitä Suomessa loppujen lopuksi on käytetty, ja moni tutkijakin on ihmetellyt, kun tiedetään, että ne ehdot kuitenkin ovat varsin edullisia.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa myönnän vielä seuraavat vastauspuheenvuorot edustajille Niinistö, Lindtman ja Zyskowicz, ja sen jälkeen puhujalistaan.

16.13 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowiczia voi arvostaa siitä, että hän toi ennen vaaleja esille sen, että hänen mielestään opintotuesta voisi leikata, mutta hänen puolueensa, silloinen puheenjohtaja sekä nykyinen puheenjohtaja ministeri Orpo olivat kylttien kanssa lupaamassa, että opiskelijoilta ei leikata ja koulutuksesta ei leikata. Te annoitte lupauksen, jonka te olette sen jälkeen rikkoneet yhdessä muiden hallituskumppaneidenne kanssa.

Se suuri muutos tällä hallituskaudella on ollut se, että pienituloisilta ja perusturvasta on ylipäätään leikattu reippaasti, on lisätty köyhyyttä hallituksen omilla poliittisilla päätöksillä, kasvatettu tuloeroja, mutta on leikattu myös tulevaisuudesta erityisen paljon.

Nuorten ikäluokkien asema eri vertailuissa, niin työmarkkinoilla kuin toimeentulossa, on heikentynyt johdonmukaisesti viime vuosina, ja tämä on vakava kehitys, joka eriarvoistaa Suomea ja heikentää meidän tulevaisuusnäkymiämme, jos ne nuoret, jo sieltä varhaiskasvatuksesta alkaen, jotka eniten tukea tarvitsevat, eivät sitä opetukseen saa, kun ryhmäkokoja on kasvatettu ja oikeutta varhaiskasvatukseen on leikattu, ja myös opintotukea nyt leikataan niin, [Puhemies koputtaa] että heikommista perhetaustoista tulevat nuoret eivät välttämättä edes [Puhemies koputtaa] hakeudu osaamispohjan perusteella koulutukseen.

16.14 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kollega Elo on oikeassa: jo ennestään opintotuella oli vaikea tulla toimeen, erityisesti kalliin asumisen paikkakunnalla. Mutta mitä te teette? Leikkaatte opiskelijoilta lisää: neljännes pois, 86 euroa pois per opiskelija, ja lisäksi muut leikkaukset. Nyt on vielä entistä vaikeampi tulla toimeen. Olen valmis keskustelemaan siitä, miten voidaan näitä helpottaa, mutta arvoisat hallituspuolueiden edustajat, siihen tarvitaan muutakin kuin kauniita sanoja. Edustaja Hoskonenhan nimitti tätä leikkausta pieneksi leikkaukseksi. Siis neljäsosa opintotuesta pois, ja Hoskonen sanoi, että "nämä pienet leikkaukset". Minusta neljäsosa opiskelijoilta pois ei ole pieni leikkaus. Se on iso leikkaus.

Ja edustaja Zyskowicz, koulutustaso Suomessa: Me olemme jäämässä meidän kilpailijamaista. Koulutustaso pitäisi saada uudelleen nousuun. Kysyn teiltä: Väitättekö, että nyt nähdyillä opintotuen leikkauksilla ei ole mitään vaikutusta mahdollisuuksien tasa-arvoon? Kyllä vai ei? [Puhemies koputtaa] Näettekö, että niillä ei olisi mitään vaikutusta?

16.16 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun tässä keskustelussa lähdetään siitä, että opiskelijat ovat tämän maan pienituloisimpia, niin minkäköhänlainen opintorahajärjestelmä tässä maassa pitäisi olla, että opiskelijat eivät olisi

maan pienituloisimpia? Sehän on aivan järjetöntä. Totta kai he ovat maan pienituloisimpia, jos sananmukaisesti tätä arvioidaan.

Sitten tästä, että pitää opintolainaa ottaa. Mitä pahaa siinä on? Todistelin täällä, että kun opiskelija opiskelee, hän panostaa itseensä: hänen työllistymisennusteensa paranee, hänen ansiotasoennusteensa paranee. Hänen asemansa on väliaikainen. Onko se niin väärin, että otetaan valtion tukemaa opintolainaa, jonka takaisinmaksuakin valtio vielä helpottaa?

Mitä tulee mahdollisuuksien tasa-arvoon: Se on äärimmäisen tärkeä asia, ja sen takia Suomessa on ilmainen koulutus, sen takia Suomessa on suunnilleen maailman anteliain opintotukijärjestelmä. Professori Uusitalon työryhmä osoitti, että nämä painopistemuutokset, [Puhemies koputtaa] joita on tehty, eivät heikennä koulutuksellista tasa-arvoa.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Seuraavaksi ministeri Terho, 2 minuuttia, ja sen jälkeen puhujalistaan.

16.17 **Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho** (vastauspuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Totean tässä kohtaa, kun minun täytyy poistua, että kiitokset tästä erittäin stimuloivasta keskustelusta ja panin merkille, että itse käsittelyssä oleva esitys ei herättänyt minkäänlaista kritiikkiä, vaan kaikki ovat siihen tyytyväisiä. — Kiitos. [Naurua]

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt mennään puhujalistaan.

16.17 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa herra puhemies! Opintorahan huoltajakorotus on tosiaan pitkään odotettu ja kaivattu uudistus. Se koskee Suomessa noin 19 000:ta opiskelijaa ja tietenkin heidän lapsiaan. Näiltä osin hallitusta voi kiittää.

Samalla on kuitenkin, kuten keskustelusta äsken kävi ilmi, syytä muistuttaa siitä kaikesta muusta asiaan liittyvästä, jota hallitus on ennen vaaleja antamansa koulutuslupauksen jälkeen suomalaiselle koulutuspolitiikalle tehnyt: korkeakouluopiskelijoiden opintorahaa on leikattu 87 euroa kuukaudessa — siis enemmän, mitä nyt kompensoidaan — tukikuukausia on vähennetty ja opiskelusta on tehty lainapainotteisempaa, puhumattakaan historiallisen suurista koulutusleikkauksista yleisesti, jotka osuvat esimerkiksi toiselle asteelle ja uhkaavat aidosti halvaannuttaa toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin. Olen erittäin huolissani siitä, miten suomalainen ammatillinen koulutus näiden kaikkien leikkausten keskellä tulee pärjäämään. Koulutuksen tasa-arvo ja yhdenvertaiset mahdollisuudet koulutukseen ihmisillä ovat niin ikään vaarantuneet. Opintotuen tulisi mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu ja riittää elämiseen edes jollain tasolla. Ketään ei pitäisi pakottaa elämään lainalla. Huoltajakorotuksen sinänsä hyvä osaratkaisu ei siis pelasta tätä kokonaisuutta, ja opiskelijoiden nettotulot ovat vähentyneet ja vähentyvät.

Omassa vaihtoehtobudjetissamme me vihreät esitämme opintotukeen korjauksia, jotka paikkaisivat näitä hallituksen tekemiä muutoksia. Toteutustapa voidaan valita niin, että joko kompensoimme korkeakouluopiskelijoille tehdyt leikkaukset sellaisinaan tai teemme opintotuesta tasaisemman niin, että myös toisen asteen opiskelijat hyötyvät nykyistä paremmin.

Tämä opintorahan huoltajakorotus on harvoja valopilkkuja muuten varsin lohduttomassa suomalaisessa koulutuspolitiikassa. Toivon, että hallitus vielä muistaisi sen, että Suo-

men kasvulle ja tulevaisuuden mahdollisuuksille on ainoastaan yksi järkevä polku ja se on koulutukseen satsaaminen.

16.19 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä opintotuen huoltajakorotukseksi voi kyllä hyvin kiitellä. Niin kuin edellä olevissa puheenvuoroissa on hyvin tuotu esille, niin tämä on kyllä niitä harvoja valopilkkuja, joita täällä opiskelijoiden sosiaaliturvan osalta on nyt ollut näkyvissä. Mutta se ei poista sitä tosiasiaa, että kun tämä sitten sidotaan tähän laajempaan kokonaisuuteen, niin tämän hallituksen aikana kaikista eniten näistä säästöpäätöksistä tulevat juuri opiskelijat kärsimään. Kun me katsomme esimerkiksi niitä tutkimuksia, joita on tehty nyt tulonjakovaikutuksista esimerkiksi tämän syksyn osalta, niin aika yllättävästi sieltä on noussut esille, että nimenomaisesti opiskelijat kärsivät kaikkein eniten. Kun aikaisempaa keskustelua tässä salissa on kuunnellut, niin ei tämä vissiin kenenkään tavoite ollut, mutta nyt jostain kumman syystä näin on päässyt käymään, ja tässä hallituksella olisi kyllä paikka terästäytyä.

Tähänhän liittyy se tosiasia, että tämän opintorahan leikkauksen, 86 euroa, ja sitten näiden asumistuen muutosten, jotka joillain opiskelijoilla parantavat tilannetta, joillakin heikentävät tilannetta entisestään, kokonaisvaikutus on se, että todella opiskelijoiden käytettävissä olevat tulot laskevat. Tämähän ei poista sitä, että edelleen opiskelijoilla on mahdollisuus turvautua opintolainaan, ja hyvä niin. Olen aina kannustanut jokaista opiskelijaa käyttämään opintolainaa, sen ehdot ovat täysin fiksut. Mutta on turhaa täällä puhua siitä, että opiskelijoille ei oltaisi tehty mitään leikkauksia [Ben Zyskowicz: Kuka niin on väittänyt? — Hannu Hoskonen: Kuka niin on väittänyt? Ei kukaan!] tai heidän toimeentuloansa ei olisi heikennetty, kun kaikki käytettävissä olevat tiedot kertovat toista.

Sitten toiseen asiaan. Ministeri tässä jo ehti lähteä, mutta olisin kysynyt ja toivoisin, että valiokunta vielä pohtisi tämän asian osalta sitä, että monessa lausunnossa tuli ilmi, että jos tämä huoltajakorotus sidottaisiinkin huoltajuuden sijasta lapsen elatusvelvollisuuteen tai vanhemmuuteen, [Puhemies koputtaa] se olisi järkevää. Valiokunta voisi vielä tätä pohtia, olisiko tämä järkevämpi linja.

16.22 **Ville Niinistö vihr:** Arvoisa puhemies! Ei ole pariin vuoteen päässyt tänne eteen, niin piti tulla katselemaan, miltä tämä sali näyttää remontin jälkeen täältäkin päin.

Minä näkisin, että tässä on kysymys aika pitkäjänteisestä kysymyksestä, kun mietitään hallituksen suhtautumista opiskelijoiden asemaan ja koulutukseen laajemmin. Jos tosiaan arvioidaan hallituksen talouspolitiikkaa, niin kyllähän siinä on mennyt lyhytjänteinen talouskuri, budjetista leikkaaminen lyhyellä aikavälillä, sisältöjen ja tulevaisuuspanosten edelle, eli on tehty tyhmiäkin leikkauksia vain sen takia, että on haluttu numerot tietyn näköisiksi. Koulutuksesta ja varhaiskasvatuksesta leikkaaminen sekä opiskelijoiden aseman heikentäminen on ollut näistä virheistä Suomen tulevaisuuden kannalta varmasti pahimmasta päästä, koska mittaluokka on vain niin järkyttävän suuri. Sen rinnalla tietysti se, että on myös kajottu ihmisten perusturvaan ja lisätty kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten köyhyyttä ja heikennetty sairaiden asemaa korvauksia heikentämällä, ja kaikki tämäkin on ollut väärin. Kokonaissäästö näistä rahamääristä on ollut niin pieni, että nämä olisi voinut jättää tekemättä leikkaamalla sen sijaan esimerkiksi ympäristöhaitallisia tukia ja vähän maltillisemmalla talouspolitiikalla. Tämä on se iso kuva taustalla.

Jos nyt arvioidaan tätä tämänpäiväistä lakiesitystä, niin on hyvä, että huoltajakorotus tulee, mutta niin kuin keskustelussa on tullut esille, niin keskimäärin perheellisilläkin opis-

kelijoilla taloudellinen tilanne hallituksen päätösten seurauksena on näinä parina vuotena heikentynyt. Monilla puhutaan jopa yli 100 euron kuukausittaisista tappioista siitä johtuen, että ensiksi 86 euroa kuukaudessa on leikattu opintorahaa korkeakouluopiskelijoilta ja moni häviää asumistukimuutoksessa keskimäärin joitain kymmeniä euroja. [Ben Zyskowicz: Useampi voittaa!] Sen päälle tulee sitten tämä huoltajakorotus, joka vähentää tappioita, mutta kokonaisvaikutus on merkittävästi negatiivinen keskimäärin myös perheellisille opiskelijoille muista opiskelijoista puhumattakaan. Nyt puhutaan vain perheellisistä opiskelijoista, joiden asemaa tässä vähän korjataan.

Mutta kokonaisvaikutus, jos arvioidaan sitä, miten voidaan varmistaa, että opintojen läpäisy olisi mahdollisimman hyvää ja että eri taustoista tulevat nuoret hakeutuvat opiskelemaan ja että kannustetaan perheitä ja opiskelijoita myös perheen laajentamiseen ja lasten hankintaan, jos he muutoin niin haluavat jo opiskeluaikana — tämän kokonaisuuden näkökulmasta ne päätökset ovat erityisen haitallisia. Jos ajatellaan sitä, keiltä on heikennetty varhaiskasvatusoikeutta, niin niiltä perheiltä ja niiden perheiden lapsilta, jotka eniten tarvitsevat tukea. Paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia ja työttömien perheiden lapsia on siinä porukassa, joilla on osa-aikainen päivähoito-oikeus nyt, ja se heikentää heidän peruskouluvalmiuksiaan. Peruskoulussa on leikattu tasa-arvorahoista, heikennetään niitten lasten mahdollisuuksia opiskella, jotka eniten tukea tarvitsevat. Toisella asteella leikataan ammatillisesta koulutuksesta, on vähennetty koulutuspaikkoja. Sanotaan näin, että reformissakin riski on se, että ne nuoret, jotka eniten tarvitsevat tukea, voivat tippua pois koulutuksesta, eli läpäisy heikkenee. Jos koko ajan jokaisella koulutusasteella tehdyt muutokset heikentävät läpäisyä ja sen päälle kokonaisvaikutus opintorahaan on negatiivinen, niin tässä nyt koko ajan systemaattisesti murennetaan koulutuksen tasa-arvoa ja lisätään koulutuksen periytyvyyttä. Katsokaa itseänne peiliin!

On hyvä, että tässä on tehty pieni korjausliike. Sitähän huoltajakorotus on. Hallitus on tosiasiassa todennut, että ollaan mokattu aika pahasti, mutta kun sitä ei kehdata myöntää eikä perua opintorahaan tehtyjä leikkauksia, niin sitten tehtiin edes tämä huoltajakorotus. Se on hyvä asia ja mielestäni se on hallitukselta vähän hiljaa ja salaa sen myöntämistä, että me olemme mokanneet ja pahasti, [Ben Zyskowicz: Ja höpö höpö!] mutta paljon avoimempaa olisi se, että korjaisi ne aiemmin tehdyt virheet tämän päälle. Opintorahalla pitäisi opiskelijan pystyä tulemaan taloudellisesti toimeen ja keskittyä päätoimisesti opiskeluihin, erityisesti täydentämällä sitä kesätyön kautta tulevilla ansioilla. Tämän pitäisi olla Suomessa politiikan tavoite, että opiskelijoitakaan ei pakoteta elämään lainarahalla. Varsinkin kun sen rinnalla samaan aikaan on kiristetty opintotuen saamisen velvoitteita, niin tässä on se riski, että monilla valmistuminen vaikeutuu, jos joutuu sitten lisäämään työntekoa tämän opintorahaosuuden pienenemisen takia.

Toivon, että hallitus nyt tarkkaan harkitsisi sitä, että koulutukseen panostamisen ja nyt tämän eriarvoistumiskehityksen torjumisen pitäisi olla meidän politiikkamme päätavoite. Nyt puhutaan sadoista miljoonista euroista, joita pitäisi laittaa koulutusjärjestelmään kokonaisuudessaan lisää rahaa, jos me haluamme kilpailukykyä tälle maalle, jos me haluamme torjua, että lähes 100 000:n koulutuksesta ja työstä syrjään jääneen nuoren miehen porukka ei kasva — alle 25-vuotiaita nuoria miehiä ja vähän vanhempiakin, joita on jäänyt koulutuksesta ja työstä syrjään — ja pystyä vähentämään näiden syrjään jääneiden henkilöiden määrää. Tämä kaikki olisi myös järkevää talous- ja työllisyyspolitiikkaa. Mutta hallitus koko ajan pahentaa tilannetta koulutusleikkauksilla. Minä en ymmärrä, eikö se mene missään vaiheessa kaaliin, että tämä on ollut vakava virhe, Suomen tulevaisuudelta ryös-

tämistä suoraan sanottuna, se, että on lyhytjänteisesti leikattu asioista, jotka luovat tämän maan hyvinvointia ja luovat ihmisille osallisuutta ja toivoa. Nyt voidaan palauttaa sitä toivoa. Huoltajakorotuksen käyttöön ottaminen oli ehkä ensiaskel, mutta sitten sen jälkeen opintorahan tasoa pitää lähteä nostamaan ja koulutukseen pitää palauttaa ne rahat, jotka on sieltä leikattu.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: No niin, näyttää olevan jälleen pientä debatin tarvetta. Otamme tähän lyhyen debatin.

16.27 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on aika paljon käyty keskustelua siitä, ketkä ovat häviäjiä ja voittajia näissä opintotukimuutoksissa ja myös tähän yleiseen asumistukeen siirryttäessä. On hyvä muistuttaa siitä, että opiskelijajärjestöt tukivat vahvasti yleiseen asumistukeen siirtymistä, koska se on oikeudenmukaisempi järjestelmä kuin tämä aikaisempi opintotuen asumislisä. Se on oikeudenmukaisempi siltä osalta, että nyt sitten asumistuessa pystyy esimerkiksi työskentelemään enemmän. Kesäisin ei tarvitse sitä opintotuen asumislisääkään nostaa. Eli tämä uusi järjestelmä tulee joustavammaksi. Tämä on erittäin hyvä.

Mutta on myös sitten hyvä muistuttaa, kun jatkuvasti puhutaan, että opintorahaa on leikattu: Kyllä, mutta nimenomaan pienituloisilla opiskelijoilla ja korkeaa vuokraa maksavilla opiskelijoilla tukimäärä nousee. Eli tässähän on tilastoitu opiskelijat myös tulotasojen mukaan, [Puhemies koputtaa] ja voidaan katsoa, että pienituloiset opiskelijat ovat nimenomaan voittaneet. On oikein, että tuki jaetaan oikeudenmukaisemmin, heille, jotka sitä enemmän tarvitsevat.

16.29 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla ei ole ollut mahdollisuutta seurata koko ajan keskustelua, mutta sillä ajalla, kun on ollut mahdollista, minusta liian vähälle on jäänyt se, että kun opiskelijoilta toimeentuloa heikennetään kiistattomasti kymmenillä, jopa sadalla eurolla, se johtaa siihen, että yhä useampi tekee sitten ansiotyötä sen opiskelun rinnalla. Ja kun meillä jo nyt valmistumisajat ovat pitkät, niin se vain sitä pitää entisellä tasolla, kun pitäisi sitä opintoaikaa lyhentää. Ja tämänkin hintalappu on jonkunmoinen yhteiskunnan ja työllistymisen kannalta. Siksikin pidän tätä hallituksen riistopolitiikkaa suhteessa opiskelijoihin vääränä, koska se ei ole yhteiskunnan kokonaisedun mukaista.

16.30 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Siltä osin kuin edustaja Niinistö arvosteli koulutukseen tehtyjä leikkauksia hän on mielestäni oikeilla jäljillä, ja hallitus on onneksi pystynyt tässä suhteessa muuttamaan politiikan suuntaa, [Jukka Gustafsson: Laastaria, laastaria!] ja tällä hetkellä voidaan jo koulutukseen panostaa.

Sen sijaan — enkä nyt saivartele — opintotuki on ennen kaikkea opintososiaalinen etuus. Se on eräänlainen sosiaalinen tulonsiirto, erotukseksi koulutukseen tehtävistä ratkaisuista. Opiskelijat ovat opintotuen piirissä väliaikaisesti ja he opiskellessaan panostavat ennen kaikkea itseensä — heidän tulevaisuuden työllistymismahdollisuutensa parantuvat, heidän tulevaisuuden ansiomahdollisuutensa parantuvat — niin onko tällöin kohtuutonta lähteä siitä, että osan opiskelujen aikaisesta toimeentulostaan opiskelijat rahoittavat tarvittaessa lainalla, jonka maksuakin valtio monin tavoin tukee? [Jukka Gustafsson: Kaikki eivät halua ottaa lainaa, kun ei ole työllistymismahdollisuuksista tietoakaan!]

16.31 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toistan vielä kerran, miksi tämä muutos on ongelmallinen nimenomaan perheellisten opiskelijoiden näkökulmasta, kun tässä toistuvasti nyt viitataan tähän yleisen asumistuen piiriin siirtoon: Perheelliset opiskelijat olivat jo valmiiksi yleisen asumistuen piirissä. Muiden opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin heikensi perheellisten opiskelijoiden taloudellista asemaa, johtuen siitä että heidän kohdallaan tuen myöntämisen ehdot muutettiin. Sen lisäksi myöskin perheellisiin opiskelijoihin kohdistettiin tämä opintorahaleikkaus. Tämän kaiken seurauksena myös huoltajakorotuksen jälkeen perheellisten opiskelijoiden toimeentulo on noin 40 euroa kuussa heikompi kuin se oli tämän hallituksen aloittaessa toimintaansa. Se jos jokin kuvastaa tämän hallituksen arvovalintoja.

16.32 **Katri Kulmuni kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Niinistö ei muistanut tuossa omassa leikkauslistassaan tuoda esille esimerkiksi niitä valtionosuusleikkauksia, joihin hän oman puolueensa kautta edellisessä hallituksessa osallistui. Nuo miljardiluokan valtionosuusleikkauksethan olivat suoria leikkauksia kuntien peruspalveluihin, peruskoulutukseen, lukiokoulutukseen — kaikkeen siihen perustyöhön, jolla me koetamme saada lapsiamme opinnon polulle.

Tästä keskustelusta eivät myöskään tulleet esille ne monet isot reformit ja uudistukset, joita on yritetty tehdä. Kyllähän niitä ovat myös aikaisemmat hallituksetkin yrittäneet tehdä, mutta valitettavasti, jos miettii, silloin ne keskittyivät vaikkapa siihen, että pieniä lukioita koetettiin saada isompiin yksiköihin, ja rakennepakettien koko oli silloin itse asiassa suurempi kuin tämä hallitus on esittänyt. Mutta tällä hallituksella on ennen kaikkea ollut myös reformeista ja uudistuksista kyse: niin on huoltajuuskorotuksen suhteen, niin on yleisen asumistuen suhteen ja niin on ammatillisen koulutuksen suhteen, enkä silti kiistä sitä, etteikö myös tasapainottamistoimia olisi talouden osalta tehty.

16.33 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen täytyy todeta, että kyllähän tämä huoltajakorotus on oikeansuuntainen ratkaisu, ja se jonkun verran paikkaa nyt näitä hallituksen aikaisempia toimenpiteitä.

Mutta edelleen nyt puuttuisin siihen, kun täällä monesti hallituspuolueet antavat sellaisen kuvan, että näiden opintososiaalisten etuuksien muutoksien jälkeen pienituloisimmat opiskelijat olisivat tästä nyt eniten hyötyneet. Kun katsotaan näitä eri selvityksiä, joita on tehty esimerkiksi näiden tulonjakolaskelmien perusteella, niin siellä yksiselitteisesti todetaan, että pienituloisimmissa kymmenyksissä juuri suurimpia kärsijöitä ovat olleet pienituloiset opiskelijat. Kun on kuunnellut niitä puheenvuoroja aikaisemmin, kun oltiin väistötiloissa, niin aina hallituspuolueista tahdottiin sanoa, että juuri sen takia nyt teemme sitten huoltajakorotuksen tai muutamme tätä asumistukijärjestelmää, jotta pienituloisimmat hyötyvät. Sitten kun katsotaan tuloksia, niin me näemme, että juuri pienituloisimmat opiskelijat ovat tästä kärsineet.

Mitä tulee vielä tähän laajempaan kokonaisuuteen, niin siihen varmaan ehditään sitten [Puhemies koputtaa] seuraavissa puheenvuoroissa vielä palata.

16.34 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt aika monta eri kohderyhmää jo nostettu ja se, kuka kärsii ja kuka ei, mutta esimerkiksi perheellisten opiskelijoitten osalta on hyvä muistuttaa siitä, että heille on todellakin nyt vihdoinkin palautettu tämä huoltajakorotus, joka nimenomaan on paljon parempi malli esi-

merkiksi verrattuna siihen, kun meillä oli aikaisemmin tämä lapsivähennys. Nyt on haukuttu sitä, että se on poistettu — no, se ei auttanut pienituloisia. Niitä, joilla ei ollut verotuloja juurikaan, se ei auttanut pätkän vertaa. Tämä huoltajakorotus on nyt täysin kohdennettu nimenomaan opiskelijaperheille ja myös erityisesti niille pienituloisimmille. Todella tärkeä korotus.

Sitten myöskin on muistettava lapsiperheiden osalta varhaiskasvatusmaksujen alennus, ja kaikista köyhimmiltä poistetaan nämä maksut: noin 7 000 perhettä vielä lisää tulee uusimpien hallituksen linjausten myötä nyt maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin. Nämä on kohdistettu juuri näille pienituloisimmille lapsiperheille. Nämä on hyvä muistaa tässä kokonaisuudessa. Mutta kaikissa näissä muutoksissa, mitä on tehty tähän opintotukeen ja yleisen asumistuen myötä, on myös faktaa se, että pienituloiset ovat voittaneet, [Puhemies koputtaa] ja tulemme tästä esittämään myös tarkemmat laskelmat.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt palaamme puhujalistaan.

16.36 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Toistan vielä kerran, koska olen huomannut, että sille on tarvetta tässä keskustelussa: perheellisten opiskelijoiden kohdalla, kuten tässä on todettu, edelleen hallituksen tekemien päätösten jälkeen heidän toimeentulonsa on noin 40 euroa heikompi per kuukausi kuin mitä se oli tämän hallituksen aloittaessa toimintansa. Vaikka itse kannatan esimerkiksi varhaiskasvatusmaksujen alentamista, on myöskin syytä huomioida, että kaikista pienituloisimmat perheet hyvin todennäköisesti olivat jo valmiiksi nollamaksuluokassa, eli he eivät välttämättä hyödy niistä muutoksista, mitä nyt tehdään varhaiskasvatusmaksujen osalta.

Sitten yleisemmällä tasolla, kuten myöskin olemme todenneet moneen otteeseen näissä keskusteluissa: On kyllä totta, että on opiskelijoita, jotka ovat hyötyneet taloudellisesti siirrosta yleisen asumistuen piiriin. Mutta kun katsotaan keskimääräisiä lukuja, niin keskimääräinen hyöty siirrosta yleisen asumistuen piiriin on ollut 59 euroa kuukaudessa, ja sekin on vähemmän kuin tämä opintorahan leikkaus. Eli kyllä ovat enemmänkin poikkeus kuin sääntö nämä opiskelijat, jotka olisivat hyötyneet esimerkiksi useita satoja euroja kuussa.

Sitten, mitä tulee koulutukselliseen tasa-arvoon: Koen, että edustaja Zyskowicz ei edelleenkään kunnolla vastannut kysymyksiin siitä, arvioiko hän, että opintolainapainotteisuuden lisääminen vaikuttaa koulutukselliseen tasa-arvoon. Esimerkiksi tässä Roope Uusitalon opintotukiraportissa hän toteaa ainoastaan, että kun tarkastellaan jo korkeakoulutuksen piirissä olevia opiskelijoita, ei ole nähtävissä mitään tieteellistä evidenssiä siitä, että pienituloisesta taustasta tulevat opiskelijat välttäisivät opintolainan ottamista useammin kuin hyvätuloisesta taustasta tulevat. Mielestäni tämä on täysin loogista siinä kohtaa, kun opiskelijat jo ovat opiskelemassa. Mutta se, mihin hän sen sijaan ei ota kantaa siinä raportissa, on nimenomaan tämä kynnys hakeutua korkeakoulutuksen piiriin. Miten tämä koulutuksen maksullistaminen [Puhemies koputtaa] opintolainapainotteisuuden kasvattamisella siihen vaikuttaa ja sitä kautta vaikuttaa koulutukselliseen tasa-arvoon? [Ben Zyskowicz: Onko teillä siitä tutkimus?]

16.38 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! Kelan mukaan kuitenkin 110 000 opiskelijaa saa nyt enemmän asumistukea kuin aikaisemmin, 110 000 opiskelijaa, elikkä enemmistö näistä opiskelijoista saa enemmän asumistukea kuin aikaisemmin. Ja kyllä, meille

kaikista tärkeintä on kaikista köyhimmät opiskelijat. Me emme puhu nyt keskiarvosta vaan puhumme siitä, mihin ne vähät resurssit voidaan kohdentaa, ja hallitus teki siinä kyllä arvovalinnan, että ne rahat täytyy kohdistaa kaikista heikoimmassa asemassa oleville opiskelijoille, kaikista köyhimmille opiskelijoille, mutta ilmeisesti oppositio ei tässä asiassa ole köyhän asialla ainakaan. [Jukka Gustafsson: Aina ollaan oltu!]

Se, mitä haluaisin sanoa vielä, liittyy huoltajakorotukseen. 90-luvun alusta asti on siitä taisteltu, vihdoinkin se tulee, ja toivottavasti se tulee siellä myös säilymään. Kuten tässä on useasti todettu, se on rakenteellinen uudistus, kuten on myös tämä opiskelijoiden siirtyminen yleiseen asumistukeen, jota erittäin laajasti koko opiskelijakunta on ollut ajamassa.

Lisäksi, totta kai, on harmillista, että opiskelijat ovat pienituloisia, ei siitä pääse yli eikä ympäri. On myös pelottavaa ja vaikeaakin varmasti ottaa opintolainaa, mutta sinä hetkenä, kun rahaa on hyvin vähän, niin sekin raha, jota silloin saa — ja sitä saa nyt enemmän — on varmasti tarpeen, kun sitä rahaa ei juuri ole. Sikäli opiskelijoiden käytettävissä olevien tulojen määrä on kyllä lisääntynyt, mutta emme kiistä, etteikö siinä olisi enemmän myös lainaa matkassa. Mutta kun resursseja on vähän, niin silloin täytyy miettiä, miten pystytään parhaiten kohdentamaan ne pienet resurssit, ja se päätös, että 110 000 opiskelijaa saa enemmän asumistukea kuin aikaisemmin, ei mielestäni ole huono päätös. Se rakenteellinen uudistus huoltajakorotuksessa ei ole tainnut herättää yhtä ainutta kritiikin sanaa tässä keskustelussa, joten olen siitä erittäin iloinen.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Tässä vaiheessa keskustelua varaamme puheenvuoroja P-painiketta käyttäen.

16.40 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tämä huoltajakorotuksesta käytävä keskustelu osoittaa karuimmillaan sen, miten puhumme toisistamme ohi. Kylmä tosiasia on se, että todellakin tässä asumistukiasiassakin, mistä edustaja Kulmuni äsken hyvin kertoi, on autettu niitä opiskelijoita, jotka ovat taloudellisesti vaikeimmassa asemassa. Kun jotakin tässä yhteiskunnassa autetaan, niin aina pitää aloittaa sieltä heikoimmassa asemassa olevasta, se on selvä asia. Huoltajakorotus kuuluu siihen samaan ketjuun.

Ville Niinistö puhui tässä melkein niin, että varmaan ihmiset kyyneliä silmistä pyyhkivät, miten hyvin hän on toiminut — 1,4 miljardia leikkauksia silloin, kun hän oli ministerinä. Onko silloin tehty oikeita asioita? 1 400 miljoonaa. Kannattaa muistaa se, että kun lähtee kaverilta tikkua silmästä kaivamaan, niin kannattaa se malka omasta silmästä huomata.

Toinen asia lisäksi vielä: Nyt kun kansantalous on lähtenyt kehittymään positiiviseen suuntaan, sehän luo nuorille sen aidon mahdollisuuden saada kesätyöpaikkoja paljon enemmän kuin jyrkimmän laman aikana. Se tilanne on muuttunut aivan päinvastoin, jopa niin, että kun kävimme Torniossa talousvaliokunnan kesäkokousmatkalla, niin siellä todettiin Tornion terästehtaalla, että he olivat ottaneet 400, oliko peräti 700 nuorta töihin sinne tehtaalle. 700 muistamani mukaan se luku oli, valtavan iso määrä ihmisiä kesätöihin, ja sehän osoittaa sitä, että näille nuorille tämä talouden vahvistaminen on tuhat kertaa tärkeämpi asia kuin muutaman euron nousu johonkin tukeen. Se työpaikka, minkä he ovat sieltä saaneet, on valtavan arvokas.

Samoin kuntatalouden paraneminen: Viime vuonna kuntatalous tuotti 400 miljoonaa euroa ylijäämää, kun viime vaalikauden jälkeen suurin piirtein Suomen kunnat olivat ravoilla ja moni kunta oli menossa konkurssiin, tai ei kunta voi mennä konkurssiin, mutta talous-

vaikeuksissa. Tämä osoittaa, että sillä on merkitystä, että taloutta kunnostetaan. Sillä, jos huudamme yksityiskohdista ja arvostelemme kaveria näkemättä sitä kokonaisuutta, petämme äänestäjiämme, ja siihen ei kannata lähteä. [Li Andersson: Paitsi että nyt puhumme opiskelijoista, joiden pitäisi opiskella!]

16.42 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Siksi teemme nyt näitä muutoksia ja reformeja niin koulutuksessa kuin yhteiskunnassa muutoinkin, että on tärkeää se, että Suomi pääsee takaisin jaloilleen. Ja nimenomaan uusien työpaikkojen luomisen kautta opiskelijat saavat sen toivonnäkymän siitä, että kannattaa opiskella. Suomessa on työpaikkoja, joihin työllistyä, niitä on syntymässä koko maahan. Vielä kun saamme ratkaisua tähän luotua, että miten työvoima myös liikkuu. Meillä on esimerkiksi pohjoisessa Suomessa erittäin paljon työpaikkoja auki, ja toivomme, että opiskelijat ja vastavalmistuneet myös löytävät nyt sitten ne ja myös liikkuvat Suomessa aidosti työpaikkojen perässä.

Mutta sitten itse tähän opiskelijoitten toimeentuloon liittyen, [Jukka Gustafsson: No niin, hyvä!] tähän itse esitykseen liittyen: Erittäin tärkeää on se, että nyt kannustamme perheellistymiseen myös jo opiskeluaikana. Tutkimukset osoittavat, että suomalaiset nuoret haluaisivat monesti aikaisemmin lapsia ja erityisesti isomman lapsiluvun perheisiinsä kuin mitä he tällä hetkellä saavat, ja tähän on tärkeä kannustaa. Minä tiedän, että tämä on aito huoli, kaikki puolueet tuntuvat tämän saman huolen jakavan, ja on erityisen tärkeää, että myös opintotuessa tämä asia nyt huomioidaan, viimeisenä Pohjoismaana. On tärkeää, että tämä huoltajakorotus nyt otetaan mukaan. Ja nimenomaan keskusta edellytti, että näissä opintotukimuutoksissa ja yleiseen asumistukeen siirtymisen yhteydessä — jotta perheelliset opiskelijat eivät häviä tässä muutoksessa, koska he olivat jo yleisen asumistuen piirissä — huoltajakorotus on nyt viimeistään otettava käyttöön. On todella tärkeää, että häviäjiä ei tule siihen porukkaan.

Ja on myös huomioitava nimenomaan esimerkiksi tämä kokonaisuus näitten kaikkien kustannusten ja menojen osalta, mitä opiskelijaperheellä on, esimerkiksi juuri varhaiskasvatusmaksut. Osa on ollut kyllä ilmaisten varhaiskasvatusmaksujen piirissä myöskin aikaisemmin, mutta on huomioitava, että jo toisen kerran varhaiskasvatusmaksuja alennettiin, ja ensin tietty ryhmä tuli tähän maksuttoman varhaiskasvatusmaksun piiriin, ja nyt noin 6 700 perhettä tämän toisen päätöksen myötä tulee myös maksuttoman varhaiskasvatusmaksun piiriin ja monilla ne myös alenevat.

Nyt sitten vielä tästä huoltajakorotuksesta: On hyvä huomioida tämä 75 euroa lisää kuukaudessa, suora lisäys opintotukeen. Tämä on tärkeä, koska molemmat lasten opiskelevat vanhemmat saavat tämän, kun vain hakevat sitä, kun he ovat alaikäisten lasten huoltajia. On erittäin hyvä, että tämä tulee molemmille. Yleisesti on tärkeää, että tämä 75 euron korotus tulee myös toimeentuloon suoraan avuksi. Lakiin ollaan nyt säätämässä, että se ei vähennä esimerkiksi asumistuen määrää tai vaikuta päivähoitomaksuihin tai toimeentulotukeen. Tämä oli erityisen tärkeä yksityiskohta, mistä haluttiin huolehtia.

No, sitten myöskin tästä lapsivähennyksestä on aikaisemmin keskusteltu, että miksi tämä oikeus nyt sitten päättyy. Tämähän ei ole auttanut nimenomaan pienituloisia perheitä, juuri monia opiskelijaperheitä, koska se lapsivähennyshän tehdään tuloista. Jos niitä ei paljon ole, ei silloin mitään vähennyksiäkään tehdä. Nimenomaan tämmöinen täsmätuki on paljon konkreettisempi apu, ja on hyvä, että tämä tulee siihen tilalle. Myöskin sitten muut muutokset, mitä sitten perheille ja pienituloisille esimerkiksi tässä nyt budjettikäsit-

telyn yhteydessä ensi vuoden budjettiin tulee, ovat myös niitä konkreettisia tukia pienituloisille, joilla on paljon suurempi vaikutus.

No, sitten ylipäätänsä opintotukimuutoksista, yleiseen asumistukeen siirtymisestä: Nämä tukijärjestelmään tehdyt muutokset — tänä vuonna tulleet muutokset ja tämä ensi vuonna, vuoden alusta voimaan astuva huoltajakorotus — ovat oikeudenmukaisempi malli kuin aikaisempi opintotukimalli. Nämä auttavat erityisesti niitä pienituloisia opiskelijoita, joilla on suuret asumismenot. Opintorahaahan aikaisemmin toki saatiin isompi määrä mutta sillä opintorahalla jouduttiin rahoittamaan yhä enemmän ja kasvavia asumiskustannuksia. Oli nimenomaan aika muuttaa ja korjata asumistukijärjestelmää opiskelijoiden osalta niin, että he siirtyvät tähän yleiseen asumistukeen. Ja on tarpeellista, että koko meidän väestö siirtyy tähän. Tämä järjestelmä yksinkertaistuu, ja nämä samat ehdot ja kriteerit koskevat kaikkia. Tämä oli myös opiskelijajärjestöjen toive. Tämä on myös joustavampi sillä tavalla, että kun opiskelijan tulot muuttuvat, muuttuu myös saatavan tuen määrä. Esimerkiksi kesällä opintotukea ei saa mutta palkkatulot mahdollisesti lisääntyvät. Uusi tukijärjestelmä joustaa tällöin tarpeeseen sopivaksi, ja opiskelijan talouden vakaus vahvistuu. Tämä yhtenäistää myös tukijärjestelmää, kun yksi tukimuoto jää pois. Siirtymävaiheen jälkeen uusi järjestelmä on helpompi myös opiskelijalle. Sipilän hallitus on alkanut valmistella sosiaalitukijärjestelmän uudistusta, jonka tavoitteena on yhtenäistää järjestelmää. Tämä on erityisen tärkeä pitkän linjan tavoite, ja nämä opintotukimuutokset ovat osa tätä tärkeää jatkumoa.

16.48 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus on luja uskossaan, että näillä erilaisilla muutoksilla on nimenomaisesti helpotettu kaikista pienituloisimpien opiskelijoiden arkea. Sitten kun katsoo näitä selvityksiä, mitä tästä asiasta on tehty, niin viimeksi esimerkiksi Nordean ekonomisti Kärkkäinen hyvin laajasti kävi näitä tulonjakovaikutuksia läpi ja hänhän päätyi yksiselitteisesti siihen, että nimenomaisesti kaikista pienituloisimmat opiskelijat tässä ovat nyt menettäneet. Nyt toivoisi, että kun sieltä hallituksesta sitten sanotaan, että ei tietenkään näin ole käynyt, niin esittäkää sitten ne faktat ja käydään sitten niistä keskustelu. Heti kun vain saatte tehtyä sellaisen selvityksen, mikä todella osoittaa, että nämä teidän puheenne pitävät paikkansa, voimme palata tähän keskusteluun. Niin kauan kuin tässä keskustelussa eivät ole tosiasiat kunnossa tämä on vähän tällaista, ja sen takia kannattaisi katsoa kyllä näitä selvityksiä, joita hyvin laajasti on tehty.

Ylipäätänsä tässä opintososiaalisten etujen kokonaisuudessa on hyvä todella muistaa se, että kaikkien näiden muutoksienkin jälkeen, jos muistan oikein, perheellisen opiskelijan tulotaso keskimääräisesti vähenee 40 eurolla kuukaudessa, ja taitaa olla, että opiskelijaliike on tämän tiedon vahvistanut. Joten siinäkin suhteessa on hyvä pysyä nyt siinä totuudessa, jota täällä aina monesti toivotaan.

Tähän loppuun vielä totean sen, minkä tuossa aikaisemmin sanoin, että toivoisi, että valiokunta tätä asiaa käsitellessään pohtisi myös sitä kysymystä, mikä nousi näissä lausuntojen antajien huomioissa esille, että nyt kun tämä huoltajakorotus on sidottu huoltajuuteen, niin olisiko se pitänyt sittenkin sitoa siihen elatusvelvollisuuteen. Jokainen ymmärtää, että tässä on hieman erilaisuutta, ja tätä varsinkin sosiaali- ja terveysministeriö ja Kansaneläkelaitos esittivät. Olisi hyvä, että valiokunta tämän asian kävisi läpi.

16.50 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Täytyy myöntää, että en ole uskoa korviani, kun kuuntelen näitä hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroja tässä. Eli väitetään, että

hallitus kannustaa opiskelijoita perheellistymään jo opiskelujen aikana tekemällä muutoksia, jotka siis heikentävät perheellisten opiskelijoiden toimeentuloa kokonaisuudessaan tämän hallituskauden aikana tehtyjen leikkausten seurauksena. Sitten hallituspuolueiden edustajat vielä väittävät olevansa köyhien suomalaisten asialla, kun en henkilökohtaisesti keksi yhtäkään köyhää tai pienituloista väestöryhmää tässä maassa, joilta tämä hallitus ei olisi leikannut tämän hallituskauden aikana — en yhtäkään. Jopa opiskelijoiden siirtäminen yleisen asumistuen piiriin rahoitettiin leikkaamalla kaikilta muilta asumistuen saajilta eli niiltä muilta pienituloisilta. Se on tämän hallituksen politiikan kokonaiskuva. Ja sitten kun tässä vielä perustellaan tätä muutosta sillä, että nyt siirrettiin painopistettä Suomen pienituloisimpiin väestöryhmiin kuuluvien opiskelijoiden kohdalla, niin painopistettä siirretään tämän kymmenyksen sisällä siihen kaikista pienituloisimpaan kymmenykseen. Sekö on teidän mielestänne sosiaalisesti oikeudenmukaista politiikkaa, että leikataan kokonaisuudessaan kaikista pienituloisimmilta suomalaisilta ja sitten tehdään yksi pieni väistöliike, jonka kohdalla te sanotte, että nyt siirrettiin painopistettä kaikkein pienituloisimpien opiskelijoiden kohdalla niihin kaikista köyhimpiin? Sekö on teille riittävä arvosana tämän hallituskauden jälkeen?

16.52 **Ben Zyskowicz kok:** Arvoisa herra puhemies! Hyvät edustajat! En puhu pitkään mutta kuitenkin varmuuden vuoksi täältä pöntöstä. — Mielestäni opposition koko vaalikauden kestänyt kritiikki koulutussäästöjä kohtaan on ymmärrettävää ja perusteltuakin. Eli kun olemme tehneet merkittäviä säästöjä valtion menoihin, olemme joutuneet kohdentamaan koulutukseen liiankin suuria leikkauksia. Tämä leikkausten tie on jo aiemmin kuljettu loppuun ja nyt on pystytty suuntaa kääntämään, ja jonkun verran koulutukseen lisätään rahaa, kuten tänään annetusta kolmannesta lisäbudjetista ilmenee. [Jukka Gustafsson: Laastaria, laastaria!]

Mitä sitten tulee näihin opintososiaalisiin etuuksiin, jotka eivät siis ole tarkasti ottaen koulutusta vaan sosiaalisia tulonsiirtoja:

Tämä nyt puheena oleva huoltajakorotus parantaa opiskelijoiden tilannetta, mutta en minä ainakaan ole kiistämässä sitä, että kun on tehty sosiaalisiin tulonsiirtoihin hyvin laajasti ottaen erilaisia säästötoimenpiteitä, niin opintorahaan on kohdistettu suurempi säästö kuin mihinkään muuhun sosiaaliseen tulonsiirtoon. Minun mielestäni tämä on totta. [Li Andersson: Näin on!]

Onko tämä sitten väärin? Ovatko opiskelijat niitä tämän maan kaikkein huono-osaisimpia tai, niin kuin edustaja Andersson toistuvasti sanoo, kaikkein pienituloisimpia? Kuten sanoin jo aikaisemmin, totta kai sananmukaisesti tulkittuna opiskelijat ovat kaikkein pienituloisimpia tässä maassa. Mutta kysyn uudelleen: minkäköhänlainen opintorahajärjestelmä tässä maassa pitäisi olla, jotta jo määritelmän mukaan opiskelijat eivät kuuluisi tämän maan pienituloisimpiin ihmisiin? Jos meidän mediaanipalkka on jotain kolme tonnia kuussa, niin onko esimerkiksi edustaja Andersson sitä mieltä, että kyllä opiskelijoille sen verran pitää opintorahaa kuukausittain antaa kuin on esimerkiksi keskipalkka tai mediaanipalkka? En itse ainakaan ole tätä mieltä. Olen jo aikaisemmin tässä keskustelussa sanonut, että Suomessa on noin maailman anteliain opintotukijärjestelmä. Tanskassa taitaa olla vähän parempi. Sen lisäksi Suomessa voi ilmaiseksi opiskella niin pitkälle kuin lahjakkuutta ja sitkeyttä vain riittää, ilman että talous on siinä esteenä.

Näin ollen itse lähden siitä — ja tämä on minun arvomaailmani, ja uskon, että hallituspuolueissakin on erilaisia ajatuksia — että on täysin perusteltua, että opiskelijat rahoittavat

osan opiskelun aikaisesta toimeentulostaan lainanotolla. Miksi? No siksi, että tämä opiskelu on ennen kaikkea panostus heihin itseensä. Totta kai yhteiskuntakin hyötyy, mutta ennen kaikkea se on panostus heihin itseensä. Siksi, että opiskeluaika on väliaika. Siksi, että opiskelu parantaa tulevaisuuden työllistymismahdollisuuksia. Ja siksi, että opiskelu parantaa tulevaisuuden ansiomahdollisuuksia. Kun näin on ja kun valtio sekä takauksen että verotuksen muodossa tukee opintolainan ottamista ja takaisin maksamista, niin onko se todella niin väärin, siis niin väärin, että opiskelijat joutuvat osan opiskelujen aikaisesta toimeentulostaan rahoittamaan opintolainalla? Totta kai, kun täällä huudatte, että se on väärin ja lisää rahaa opiskelijoille, te saatte aplodeja tuolta kampuksilta. Mutta kun katsomme koko valtiontalouden tilaa, niitä ikäviä säästöjä, jotka on tehty aidosti pienituloisiin, köyhiin, vähäosaisiin ihmisiin, niin ei ole väärin, että ne säästöt, jotka ovat kohdistuneet opintorahaan, ovat tuntuvampia kuin ne säästöt, jotka ovat kohdistuneet esimerkiksi pitkäaikaistyöttömiin, pitkäaikaissairaisiin, syrjäytyneisiin — ihmisiin, jotka aidosti ovat tämän maan vähäosaisimpia. [Li Andersson: Joilta te olette myös leikanneet!] Sitä opiskelijat eivät ole. — Siis myönnän, edustaja Andersson, että heiltäkin on säästetty. Mutta aivan kuten kerroitte, opiskelijoilta opintorahan leikkauksen muodossa on säästetty enemmän kuin edellä mainituilta ryhmiltä. Olisitteko te tehnyt toisinpäin, jos olisi pitänyt valita?

Puhemies! Lopuksi, mitä sitten tulee tähän mahdollisuuksien tasa-arvoon, koulutukselliseen tasa-arvoon: Se on äärimmäisen tärkeä asia. Itse olen hyvin köyhästä perheestä ja opiskellut juristiksi ja niin edelleen, ja kuten muutkin minun ikäluokastani nimenomaan opintolainalla. Kun suuret ikäluokat tulivat yliopistoihin hyvinkin köyhistä oloista, todettiin, että meillä on luotu opintolainajärjestelmä, joka mahdollistaa koulutuksellisen tasa-arvon. Ja meillä on tänä päivänäkin sellainen järjestelmä. Kun te sanotte, että opintorahan leikkaaminen ja lainapainotteisuuden lisääminen vähentää pienituloisista, köyhistä perheistä tulevien ihmisten hakeutumista korkeampiin opintoihin, niin en ainakaan minä tiedä, että tästä olisi mitään todisteita tutkimuksellisesti. Mutta voi olla, ja jos näin on, niin se on ehdottoman epätoivottavaa kehitystä.

Koulutuksen tasa-arvo, mahdollisuuksien tasa-arvo, se, että jokainen voi opiskella niin pitkälle kuin älliä ja sitkeyttä riittää, on äärimmäisen tärkeä asia suomalaisessa yhteiskunnassa, ja meillä on sellainen maksuton koulutus ja meillä on sellainen opintotukijärjestelmä, joka tämän mahdollistaa tänä päivänä myös näitten tällä hallituskaudella tehtyjen ratkaisujen jälkeen.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Edustaja Anderssonin nimi mainittiin sen verran useasti, että lienee kohtuullista, että hän saa vastauspuheenvuoron.

16.58 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan lyhyesti edustaja Zyskowiczin esittämiin kommentteihin ja kysymyksiin:

Minkälainen opintotuen tai opintotukijärjestelmän sitten pitäisi olla? Mielestäni tavoitteena pitää olla sellainen, että sillä tulee toimeen, kun haluaa opiskella päätoimisesti. Suomessa jo pitkään yksi keskeinen syy sille, että opintoajat ovat venyneet, on ollut nimenomaan opiskelijoiden työssäkäynti. Ja töissä käydään sen takia, että opintotuki on ollut riittämättömällä tasolla eli sillä ei ole pystynyt tulemaan toimeen, kun opiskelee päätoimisesti. Pitkän aikavälin tavoitteena kannatan perustulon käyttöönottoa myöskin opiskelijoiden osalta.

Miksi sitten on keskeistä, että yhteiskunta huolehtii tästä? Meidän huolenaiheemme on nimenomaan se, että kynnys hakeutua korkeakoulutukseen kasvaa pienituloisten opiskelijoiden kohdalla, mikäli opintolainaosuutta kasvatetaan, jolloin opiskelu myöskin muuttuu osittain maksulliseksi Suomessa. Sitähän se tarkoittaa myöskin, kun opintolainan osuutta lisätään, eli se kasvattaa kynnystä näiden opiskelijoiden kohdalla, [Puhemies koputtaa] joilla ei ole samanlaista taloudellista riskinsietokykyä kuin muilla.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Palaamme puhujalistaan.

16.59 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Täältäpä käyn nyt näitä faktoja läpi, ja lisää faktoja on tulossa sitten, kun saamme tarkat laskelmat opiskelijoista eri tuloryhmissä. Silloin voimme jatkaa tätä keskustelua sitten lisää.

Näissä aikaisemmissa selvityksissä ja tutkimuksissahan, joita nyt eri asiantuntijat ovat tuottaneet, ei ole kaikissa huomioitu todellisia vaikutuksia, ei ole otettu kaikkia kriteereitä niihin mukaan. Esimerkiksi näitten opiskelijaperheitten kohdalla kaikkia heihin liittyviä menomuutoksia ja tulomuutoksia ei ole näissä huomioitu, ja tämäkin on hyvä aina muistaa, kun katsotaan näitä kriteereitä niistä laskelmista. Mutta tähän keskusteluun palaamme.

Voittajahan siis tässä opiskelijoitten tukien muutosten yhteisvaikutuksessa tyypillisesti on yksin vuokralla asuva pienituloinen opiskelija. Hänelle asumislisän korvautumisen myötä — kun siis miinus 201 euroa käytännössä hävisi järjestelmän mukana — keskimäärin tulee lisää 310 euroa kuukaudessa. Eli tämä kompensoi suurimmalla osalla opintotukeen tehdyt leikkaukset. Asumistukea maksetaan koko vuodelta, kun asumislisää sai vain opintotukikuukausilta eli korkeintaan 9 kuukauden ajan vuodessa. Lisäksi opintolainan määrän korotus parantaa toimeentuloa entisestään, jos sitä päättää nostaa. Mutta keskimäärin ja suurimmalla osalla tämä valtiolta tuleva opintojen aikainen konkreettinen rahatuki, mikä tulee tilille, nousee. Ja jos sitä lainaa haluaa vielä nostaa lisää sen päälle, niin tämä on sitten vielä se plussa siihen päälle ja vähentää työssäkäynnin tarvetta. Eli päätoimiseen opiskeluun on paremmat mahdollisuudet jatkossa.

No, miten sitten on erityisesti näiden pienituloisten ja suuria asumiskuluja maksavien opiskelijoiden osalta? Näillä opiskelijoilla yleinen asumistuki on parhaimmillaan huomattavasti suurempi kuin opintotuen asumislisä, ja tämä erotus todella riittää kompensoimaan opintotuen leikkaukset suurimmalla osalla.

Sitten opiskelijalapsiperheistä erityisesti voi mainita, että rahalliset tuet nousevat useimmissa tapauksissa hiukan ja päälle tulee opintolainan maksimikorotus. Opintorahan leikkaus vähentää tuloja 0—85 euroa henkeä kohden. Asumisen tukiin muutos ei olennaisesti vaikuta, koska opiskelijalapsiperheet ovat jo ennestään asumistuen piirissä. Muutoksen yhteydessä opintorahasta tuli asumistukeen vaikuttavaa tuloa, minkä seurauksena asumistuen määrä vähenee 0—100 euroa kuukaudessa, keskimäärin noin 30 euroa kuukaudessa. Huoltajakorotus kompensoi suurimmalla osalla etuuksiin tulleet menetykset. Huoltajakorotus ei vaikuta asumistukeen, sotilasavustukseen, varhaiskasvatusmaksuihin, kotihoidon tukeen eikä yksityisen hoidon tukeen, joten se tulee kokonaisuudessaan huoltajien eduksi. Ja tässä erityisesti on hyvä huomioida varhaiskasvatusmaksujen alennukset ja sitten ilmaisen varhaiskasvatuksen piiriin tulevat uudet perheet.

Ketkä häviävät tässä muutoksessa? Muutosten yhteisvaikutus on usein suorien rahallisten tukien osalta tappiollinen korkeakouluopiskelijoille ja opiskelijoille, joiden puolisolla on kohtuullisia tuloja, tai jos niitä on omasta takaa. Aikaisemminhan asumislisää opintotu-

essa sai automaattisesti. Tämä automaatiohan nyt häviää, ja tästä tulee tuloriippuvaista, mikä on aivan oikeudenmukaista. Opintolainan määrän korotus korvaa rahallisissa tuissa menetetyt tulot lähes kaikilla kokonaan, ja tämä on aina tietenkin vapaaehtoista. Näillä opiskelijoilla opintotukijärjestelmä muuttuu muutosten myötä lainapainotteisemmaksi, eli niillä, joilla on omia tuloja ennestään paljon, se vaikuttaa yleisen asumistuen piirissä tukeen paljon.

Korkeakouluopiskelijoilla muutokset riippuvat paljon asumismuodosta ja -kuluista. Kohtuullisesti palkkatuloja saavat voivat menettää asumisen tukia, ja kun päälle tulee opintorahan leikkaus eli 50—85 euroa miinusta, päädytään rahamuotoisissa tuissa tappiolle. Opintolainan korotus kuitenkin antaa mahdollisuuden paikata menetykset. Monilla korkeakouluopiskelijoilla tukimäärä kuitenkin nousee, erityisesti kun tulot ovat pienet ja asuminen kallista. Tämä kaikki kertoo siitä, että opintotukijärjestelmä nimenomaan muuttuu oikeudenmukaisemmaksi. Jos jollain on omia tuloja tai oman perheen tai ruokakunnan piirissä nimenomaan puolison tulot ovat sen verran isommat, että he pystyvät yhdessä kantamaan enemmän taloudellista vastuuta, niin eikö ole oikein, että me käytettävissä olevaa valtion tukea jaamme niille, joilla tällaista tukea ei omasta perhepiiristä tai omista pienistä palkkatuloista johtuen ole? Minusta tämä on hyvin oikeudenmukainen muutos.

17.04 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä opintososiaalisten tukien kokonaisuudessa ja tässäkin asiakohdassa on paljon keskusteltu opintolainasta. Opintolainahan meillä on ollut toimiva osa opintotukijärjestelmää, ja se on vapaaehtoista, ja sitä opiskelijat voivat halutessaan ottaa. Sitten valitettavasti kuitenkin meillä on Suomessa tilanne, että liian harva opiskelija tähän lainamahdollisuuteen tarttuu, kun ottaa huomioon sen — varsinkin näinä aikoina, jolloin korot ovat hyvin matalalla — että meillä on valtion takaama järjestelmä, joten se on kohtuullisen edullista rahaa opiskelijalle.

Ja tähän liittyykin sellainen asia, että jos me haluaisimme opiskelijoiden toimeentuloa lisätä ja kun hallitus on nyt opintorahaa leikannut, mikä pakottaa sitten myös useamman opiskelijan nostamaan lainaa, tulisi pohtia, millä tästä opintolainasta saataisiin vielä houkuttelevampi. Muissa Pohjoismaissahan on käytössä järjestelmä, jossa opintolaina otetaan suoraan valtion opintolainarahastosta, jolloin ei tulla enää siihen pisteeseen, että tarvitsisi pelätä sitä, jos ei työllistykään tai jos ei pysty tulevaisuudessa maksamaan sitä omaa opintolainaa pois, ja jolloin siitä voidaan tehdä sosiaalisesti oikeudenmukaisempi ja sen takaisinmaksu voidaan sitoa esimerkiksi työllistymiseen ja niin edelleen. Ja olisi varmaan syytä — kun Suomessakin nyt näyttää kehitys ajavan yhä enenevässä määrin siihen suuntaan, että opiskelijoita ajetaan ottamaan yhä enenevässä määrin opintolainaa — myös pohtia, millä siitä opintolainasta saataisiin opiskelijoille houkuttelevampi, ja yksi vaihtoehto tässä olisi katsoa, miten muissa Pohjoismaissa on tehty. Niissä on rakennettu opintolaina valtion opintolainarahaston pohjalta, jolloin se opintolainan nostaminen jokaiselle opiskelijalle olisi täysin turvallista.

17.06 **Katri Kulmuni kesk:** Arvoisa puhemies! En ollenkaan kiistä niitä monia vaikeita päätöksiä, joita tämä hallitus on tehnyt leikatessaan, eikä varmaan kukaan kiistä niitäkään valitettavia ja monia päätöksiä, joita edellinen hallitus teki leikatessaan — ylipäänsä kun hoidetaan yhteisiä tehtäviä, joudutaan huolehtimaan siitä, että resurssit riittävät niiden olemassa olevien tarpeiden puitteissa ja niiden reunaehtojen kanssa, joiden kanssa olemme. Mutta kun on tehty säästöjä, niin samalla on koetettu tehdä myös aina jotain syvempää uu-

distavaa, jonkinlainen rakenteellinen muutos, että siinä vaiheessa kun aika on parempi — ja itse asiassa se aikahan on lähtenyt jo kääntymään, niin että työllisyysaste nousee, niin että työttömyys pienenee — niin tottahan toki se kaikki sataa suuressa laarissa koko kansakunnan laariin ja on myös opiskelijoiden etu.

Mutta haluan vielä kerran todeta tästä yleisestä asumistuesta, että kyllä, se oli linjaus, että se haluttiin kohdistaa heille, jotka kaikista eniten sitä tarvitsevat, ja kyllä, siihen sisältyy se, että silloin joiltakin asumistuen saajilta, opiskelijoilta, se on vähentynyt. Mutta joka tapauksessa yleinen asumistuki suurenee yli 100 000 opiskelijalla, ja nämä ovat sellaisia opiskelijoita, jotka ovat yksin asuvia, pienituloisia ja jotka maksavat korkeita vuokria, elikkä niitä opiskelijoita, jotka kaikista eniten niitä tukirahoja ovat tarvinneet.

Ja kyllä minun mielestäni on myös tärkeä se asia, että vaikka opintorahasta on leikattu... Opiskelijat ovat erittäin vaikeassa tilanteessa aina, koska he ovat pienituloisia, ei siitä pääse mihinkään. Ei ole mukava nostaa lainaa, mutta silloin kun sitä rahaa ei yksinkertaisesti ole, lainarahakin on parempi kuin se, että pitäisi olla täysin ilman.

Mutta on hyvä, että meidän järjestelmämme on edelleenkin tukipohjainen: se, että meillä on asumistukea, se, että meillä on opintoraha, ja se, että meille tulee huoltajakorotus, joka on sinne järjestelmään upotettu toivottavasti pysyvästi.

17.08 **Li Andersson vas:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kulmuni on aivan oikeassa siinä, että huoltajakorotus on tervetullut ja hyvä rakenteellinen muutos opintotukeen. Siitä olen aivan samaa mieltä, koska tämä tarkoittaa sitä, että seuraavan kerran kun saadaan sosiaalista omaatuntoa omaava hallitus, on mahdollista korottaa esimerkiksi tämän huoltajakorotuksen tasoa niin, että perheellistenkin opiskelijoiden toimeentulo hallituksen tekemien päätösten seurauksena parantuisi, joten tämä otetaan sitten seuraavan hallituksen asialistalle.

Mitä tulee hallituksen talouspolitiikkaan kokonaisuudessaan, niin toistan vielä kerran niitä selvityksiä, mitä on tehty edellisen hallituskauden päätöksistä siitä, miten ne ovat vaikuttaneet eri tuloluokissa olevien suomalaisten toimeentuloon, verrattuna siihen, mitä on tehty tämän hallituskauden aikana: Edellisen hallituksen aikana kaikista pienituloisimpien suomalaisten käytettävissä olevat tulot kasvoivat ja tuloerot kapenivat siitä huolimatta, että hallitus sopeutti enemmän kuin mitä Sipilän hallitus tekee tällä hetkellä. Tämä hallitus sopeuttaa vähemmän mutta tekee sen tavalla, joka kasvattaa tuloeroja ja jonka seurauksena suurin osa menosäästöistä on kohdistettu suoraan kaikista pienituloisimpien suomalaisten toimeentuloon.

Ja kyllä tämä aiheuttaa jonkunlaista aivo-oikosulkua, kun kuuntelee tätä keskustelua tänäänkin täällä salissa: Tämä hallitus yrittää esiintyä köyhien puolustajana sen jälkeen, kun on tehty mittavia leikkauksia kaikkein pienituloisimpien suomalaisten toimeentuloon. En suoraan sanoen keksi yhtäkään pienituloista väestöryhmää, jolta tämä hallitus ei olisi leikannut. Se pitää paikkansa, kuten edustaja Zyskowicz totesi, että kaikista suurin yksittäiseen etuuteen kohdistuva leikkaus [Puhemies koputtaa] on ollut se, mikä tehtiin opintorahaan.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.